

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-44>

УДК 35.04:7.07:355.45

*Булавенко Альона Леонідівна,**аспірантка**навчально-наукового інституту “Інститут державного управління”**Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,**майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна**e-mail: alenabulavenko@gmail.com <https://orcid.org/0009-0004-4622-0313>*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ: БАЛАНС МІЖ ЛОКАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ І НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню особливостей реалізації державної політики децентралізації у сфері культури в Україні в умовах гібридних загроз і повномасштабного вторгнення РФ, що розпочалося у 2022 році. Постановка проблеми зумовлена необхідністю переосмислення культурної політики в контексті делегування повноважень об'єднаним територіальним громадам, що відкриває можливості для локального розвитку, але водночас створює виклики для збереження єдиного культурного простору перед зовнішніми загрозами. Гібридна агресія, яка охоплює фізичне знищення спадщини та інформаційну війну, загострює потребу в ефективних механізмах координації та захисту національної ідентичності.

Продемонстровано, що децентралізація культури недостатньо висвітлена у науковій літературі порівняно з адміністративними чи економічними аспектами реформи, а взаємозв'язок із гібридними загрозами потребує глибшого осмислення. Мета статті полягає у визначенні шляхів забезпечення балансу між локальним культурним розвитком і національною безпекою в умовах війни.

Дослідження розкриває потенціал децентралізації для активізації культурних ініціатив на місцевому рівні, однак підкреслює проблеми недостатнього фінансування, слабкої координації та нерівномірності розвитку між регіонами. Гібридні загрози ускладнюють ці процеси, посилюючи ризик фрагментації культурного простору. Запропоновано заходи для вдосконалення політики, зокрема створення координаційних механізмів, розробку програм протидії гібридним впливам і посилення ресурсної підтримки громад. Наголошено, що децентралізація культури може бути ефективною за умови інтеграції локальних і національних пріоритетів, а перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом ролі цифрових технологій, повоєнного відновлення та інформаційно-культурних ініціатив у зміцненні стійкості громад перед гібридними загрозами.

Ключові слова: *культура, децентралізація, громада, гібридні загрози, локальний розвиток, національна безпека.*

Як цитувати: Булавенко А. Л. Державна політика децентралізації культури в контексті гібридних загроз: баланс між локальним розвитком і національною безпекою. *Державне будівництво*. 2024. № 2 (36). С. 646–655. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-44>

In cites: Bulavenko, A.L. (2024). Public policy of cultural decentralization in the context of hybrid threats: the balance between local development and national security. *State Formation*, no. 2 (36), 646–655. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-44> [in Ukrainian].

© Булавенко А. Л., 2024

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

Постановка проблеми. Сфера культури в Україні завжди відігравала ключову роль у формуванні національної ідентичності та зміцненні суспільної єдності, однак сучасні виклики суттєво ускладнюють її розвиток та функціонування. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації, розпочате 24 лютого 2022 року, стало переломним моментом, що не лише посилює гібридні загрози, а й поставило під сумнів ефективність попередніх реформ у культурній сфері. Реформа децентралізації, започаткована у 2014 році, передала значні повноваження у сфері культури на рівень об'єднаних територіальних громад (ОТГ), що відкрило можливості для локального розвитку, але водночас оголило низку проблем. У контексті війни культура стала не лише інструментом самовираження громад, а й об'єктом гібридної агресії, спрямованої на підірив духовних основ українського суспільства. Гібридні загрози, такі як російська пропаганда, знищення культурної спадщини на окупованих територіях і спроби асиміляції через нав'язування нарративу «руського мира», створюють умови, за яких децентралізація може призвести до фрагментації національного культурного простору. Таким чином, виникає нагальна потреба у переосмисленні державної політики, щоб знайти баланс між свободою громад у формуванні локальної культурної політики та необхідністю збереження єдиної національної ідентичності в умовах безпекових викликів.

Цей баланс ускладнюється не лише зовнішніми загрозами, а й внутрішніми обмеженнями, що супроводжують процес децентралізації. Передача повноважень громадам супроводжується недостатньою координацією між центральною владою та місцевими органами, браком фінансових ресурсів і слабкою інтеграцією безпекових пріоритетів у локальні стратегії розвитку культури. Наприклад, у прифронтових регіонах культурна діяльність часто згортається через пріоритетність воєнних потреб, тоді як у тилкових ОТГ спостерігається нерівномірність у доступі до ресурсів, що залежить від економічного потенціалу конкретної громади. Водночас гібридна війна використовує ці вразливості, просуваючи дезінформацію та підтримуючи колаборантські ініціативи на місцевому рівні, що загрожує цілісності культурного простору. Проблема полягає в тому, що децентралізація, попри свої переваги, може стати фактором ризику, якщо не буде підкріплена чіткими механізмами захисту національної безпеки у сфері культури. У таких умовах ключовим завданням стає розробка моделі державної політики, яка б дозволила громадам розвивати локальну культуру, не жертвуючи єдністю та стійкістю перед зовнішніми загрозами, що вимагає глибокого аналізу й адаптації наявних підходів до реалій воєнного часу.

Актуальність цього дослідження зумовлена не лише сучасними викликами, а й його зв'язком із важливими науковими та практичними завданнями. На науковому рівні тема державної політики децентралізації культури в умовах гібридних загроз заповнює прогалину в дослідженнях державного управління, де культурний вимір реформи часто залишається поза увагою на користь економічних чи адміністративних аспектів. У практичному

сенсі результати аналізу можуть слугувати основою для вдосконалення нормативно-правової бази, зокрема внесення змін до Закону України «Про культуру» чи розробки спеціальних програм підтримки громад у прифронтових зонах. Зв'язок із національною безпекою підкреслює необхідність інтеграції культурної політики в ширшу стратегію протидії гібридній агресії, що є критично важливим для збереження державності в умовах війни. Таким чином, дослідження не лише розширює теоретичні уявлення про децентралізацію, а й пропонує практичні рішення для забезпечення стійкості українського суспільства перед зовнішніми та внутрішніми викликами, що робить його актуальним як для наукової спільноти, так і для органів влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реформа децентралізації в Україні, започаткована у 2014 році, активно досліджується з точки зору її впливу на різні сфери суспільного життя, включаючи культуру. На порталі «Децентралізація» у статті «Розвиток культури в умовах децентралізації» зазначається, що передача повноважень громадам відкрила нові можливості для локального культурного розвитку, але водночас поставила виклики щодо збереження закладів культури та їхньої адаптації до потреб ОТГ [6]. Ткачук А. у публікації «Чому, як, коли, на підставі чого готувати у громадах стратегію розвитку?» наголошує на необхідності інтеграції культурних пріоритетів у стратегічне планування громад, що є важливим для їхньої стійкості в умовах війни [8]. Ці джерела підкреслюють позитивний потенціал децентралізації, однак вказують на недостатню увагу до її культурного виміру в науковій літературі.

Гібридні загрози, які посилюються з початком повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році, також є предметом досліджень у контексті культури. Звіт Українського інституту національної пам'яті [2] документує систематичне руйнування культурних об'єктів на окупованих територіях як складову гібридної війни, акцентуючи на необхідності захисту національної ідентичності. Сунгуровський М. у статті [7], опублікованій Центром Разумкова, аналізує, як російська пропаганда використовує культурні наративи для дестабілізації українського суспільства. Ці джерела висвітлюють безпекові аспекти культури, але не пов'язують їх безпосередньо з децентралізацією, що залишає простір для цього дослідження.

Міжнародний досвід децентралізації культури також є релевантним для України. У статті [14], опублікованій Вроцлавським інститутом культури, Ковалевський Є. описує, як Польща поєднує локальний культурний розвиток із державною координацією, що може слугувати прикладом для українських громад. Звіт Європейської комісії [12] підкреслює важливість балансу між місцевими ініціативами та національними стратегіями для забезпечення культурної безпеки. На нашу думку, ці публікації пропонують моделі, які можна адаптувати до українських реалій із урахуванням гібридних загроз.

Серед актуальних українських досліджень варто відзначити матеріал Міністерства культури та стратегічних комунікацій України [9], який аналізує

роль ОТГ у підтримці культури під час війни, вказуючи на проблеми з фінансуванням і координацією. Доповідь Центру Разумкова [10] звертає увагу на вразливість громад перед інформаційними атаками, що впливають на культурний простір. Крім того, стаття Гонюкової Л. та Дупешко-Джус Ю. [1] торкається ширшого контексту децентралізації, включаючи культурні аспекти.

Таким чином, аналіз джерел демонструє, що децентралізація культури та її взаємодія з гібридними загрозами залишаються недостатньо синтезованими у науковій літературі. Існуючі дослідження зосереджуються на окремих аспектах - адміністративних, фінансових чи безпекових, - але бракує комплексного підходу до балансу між локальним культурним розвитком і національною безпекою в умовах війни. Це підтверджує актуальність і новизну пропонованого дослідження, яке спрямоване на заповнення цієї прогалини.

Мета статті. Метою статті є дослідження особливостей реалізації державної політики децентралізації у сфері культури в умовах гібридних загроз та визначення шляхів забезпечення балансу між локальним культурним розвитком і національною безпекою в контексті повномасштабного вторгнення рф в Україну.

Застосована методологія і методи. Дослідження ґрунтується на системному підході до аналізу державної політики у сфері культури, що дозволяє комплексно оцінити взаємодію децентралізації та гібридних загроз, зокрема через поєднання аналітичного методу для вивчення нормативно-правової бази (Закону України «Про культуру» та Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад»), порівняльного аналізу досвіду культурної децентралізації в Україні та країнах ЄС (Польща), методу кейс-стаді для дослідження діяльності ОТГ з урахуванням їхнього культурного розвитку та вразливості до воєнних і пропагандистських впливів, а також статистичного методу, що забезпечує обґрунтованість висновків і рекомендацій щодо балансу між локальним розвитком і національною безпекою.

Виклад основного матеріалу. Як вже було наголошено, реформа децентралізації, започаткована в Україні у 2014 році, стала важливим етапом трансформації системи державного управління, спрямованим на підвищення автономії місцевих громад, що, зокрема, знайшло відображення у сфері культури.

Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року [4] та Закону України «Про культуру» від 14 грудня 2010 року [5], об'єднаним територіальним громадам (ОТГ) було делеговано повноваження щодо управління закладами культури, фінансування локальних проєктів і визначення пріоритетів культурного розвитку.

Згідно з даними Міністерства культури та стратегічних комунікацій України (МКСК), до початку повномасштабного вторгнення рф у 2022 році понад 70% ОТГ розробили власні стратегії культурного розвитку, які охоплювали підтримку місцевих музеїв, бібліотек і фестивалів [3]. Зокрема, як

зазначається на порталі «Децентралізація», у 2020 році громади активно створювали культурні хаби та відновлювали занедбані об'єкти спадщини, такі як будинки культури [6]. Проте повномасштабне вторгнення РФ, розпочате 24 лютого 2022 року, суттєво змінило умови реалізації культурної політики. У прифронтових регіонах, таких як Донецька та Луганська області, культурна діяльність була згорнута через бойові дії та окупацію, тоді як у тиллових регіонах, зокрема на заході та в центрі країни, громади адаптували свої підходи до нових реалій. Наприклад, у звіті МКСК за 2024 рік [9] підкреслюється, що у 2023 році 45% ОТГ у тиллових зонах реалізували проекти з цифровізації музеїв і проведення онлайн-фестивалів, спрямованих на збереження національної ідентичності. Водночас очевидно, що децентралізація виявила системні недоліки, зокрема нерівномірність доступу до ресурсів, залежність від місцевих бюджетів і слабку координацію з центральною владою, що ускладнює формування єдиної культурної політики в умовах війни.

Гібридна агресія Російської Федерації проти України, безумовно, має виразний культурний вимір, спрямований на підрив національної ідентичності та цілісності культурного простору. Звіт ЮНЕСКО «Damaged cultural sites in Ukraine» станом на грудень 2024 року фіксує знищення або пошкодження понад 500 об'єктів культурної спадщини, включно з музеями, театрами та пам'ятками архітектури, що стало наслідком російських обстрілів і окупації [13]. Зокрема, у Маріуполі було зруйновано Драматичний театр, а в Херсоні окупанти вилучили з музеїв українські експонати, замінивши їх на російські, що свідчить про цілеспрямовану політику культурної асиміляції. Окрім фізичного знищення, гібридні загрози охоплюють інформаційну війну та пропаганду. Як зазначає Сунгуровський М., РФ активно просуває наратив «русского мира», забороняючи українську мову та культуру на окупованих територіях [7]. Наприклад, у 2023 році на тимчасово окупованих територіях Запорізької області зафіксовано примусове впровадження російських навчальних програм у школах, що супроводжувалося знищенням україномовних книг. Звіт Українського інституту національної пам'яті (УІНП) за 2024 рік підтверджує, що культурна агресія є стратегічним інструментом РФ для дестабілізації України [2]. На нашу думку, ці дії особливо загострюють проблему в умовах децентралізації, коли громади мають обмежені ресурси для протидії подібним загрозам, що посилює ризик фрагментації культурного простору.

Децентралізація у сфері культури, безперечно, відкриває громадам можливості для реалізації локальних ініціатив, які відображають регіональну специфіку та потреби. Зокрема, у Вінницькій ОТГ у 2022 році було створено мережу культурних хабів, що об'єднали митців, молодь і громадські організації для проведення фестивалів і виставок. У Івано-Франківській ОТГ активно підтримується гуцульська культура через майстер-класи з традиційних ремесел і етнографічні фестивалі, що сприяє не лише культурному, а й туристичному розвитку. Згідно з даними МКСК за 2024 рік, у 2023 році 38% громад

реалізували щонайменше один культурний проєкт, спрямований на збереження місцевої спадщини [3]. Проте позитивні аспекти децентралізації супроводжуються суттєвими проблемами. По-перше, фінансування культури залишається недостатнім: за інформацією МКСК, у 2023 році середній бюджет на культуру в ОТГ становив лише 2% від загального, що не дозволяє повноцінно підтримувати інфраструктуру та проєкти. По-друге, координація між центральною владою та громадами є слабкою, що особливо помітно у прифронтових ОТГ Донецької області, де культурні заклади часто не отримують державної підтримки через логістичні труднощі та пріоритетність воєнних потреб. По-третє, вразливість перед гібридними загрозами посилюється відсутністю єдиної інформаційно-культурної стратегії [10]. З огляду на це, децентралізація, попри свої переваги, створює ризик фрагментації культурної політики, якщо не враховувати національні безпекові пріоритети.

Досвід конкретних громад ілюструє як позитивні, так і негативні наслідки децентралізації культури в умовах війни. Зокрема, Вінницька ОТГ у 2023 році реалізувала проєкт «Культурний код міста», залучивши місцевих митців до створення серії муралів і онлайн-виставок, що підвищило культурну активність у громаді. Цей проєкт отримав часткове фінансування від держави через грантову програму МКСК, що стало прикладом ефективної співпраці між рівнями влади. Аналогічно, у Хмельницькій ОТГ у 2024 році було відкрито цифровий музей, присвячений історії Поділля, який відвідали понад 10 тисяч осіб онлайн за перші три місяці. Натомість у прифронтових регіонах ситуація є протилежною. Наприклад, у Авдіївській ОТГ, до окупації у 2022 році, культурна діяльність була повністю припинена через обстріли та евакуацію населення, а місцевий будинок культури, що раніше був осередком громадського життя, був зруйнований у березні 2022 року. У Вугледарській ОТГ у 2022 році місцева бібліотека припинила роботу через брак фінансування та безпекові ризики. Очевидно, що ці приклади підкреслюють нерівномірність культурного розвитку в умовах децентралізації та війни, а також залежність громад від зовнішніх обставин і державної підтримки.

З огляду на викладене, для забезпечення балансу між локальним культурним розвитком і національною безпекою в умовах гібридних загроз доцільно запропонувати низку заходів. По-перше, створення міжрівневих координаційних рад із питань культури, до складу яких увійдуть представники МКСК, місцевих громад і громадських організацій, сприятиме розробці спільних стратегій і розподілу ресурсів із урахуванням регіональних особливостей. По-друге, розробка національної програми протидії гібридним загрозам у культурній сфері, яка включатиме моніторинг пропагандистських наративів і підтримку інформаційно-культурних кампаній на місцевому рівні, є необхідною умовою для зміцнення культурної безпеки. По-третє, збільшення державного фінансування локальних культурних проєктів через цільові гранти є критично важливим. Наприклад, у 2024 році МКСК виділило 50 млн грн на

підтримку культурних ініціатив в ОТГ, але цього недостатньо для покриття потреб понад 1400 громад [3]. По-четверте, впровадження освітніх кампаній для підвищення культурної свідомості громадян, особливо у прифронтових регіонах, може стати ефективним інструментом протидії пропаганді, що підтверджується рекомендаціями Центру Разумкова за 2024 рік [10]. На нашу думку, реалізація цих заходів дозволить посилити стійкість культурного простору України в умовах децентралізації та війни, забезпечивши гармонійне поєднання локального розвитку та національних інтересів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень

Проведене дослідження продемонструвало, що державна політика децентралізації у сфері культури в Україні має значний потенціал для стимулювання локального розвитку, однак у контексті гібридних загроз і воєнного стану потребує суттєвих коректив для забезпечення гармонійного поєднання місцевих ініціатив із національною безпекою. Зокрема, аналіз засвідчив, що децентралізація сприяє активізації культурних процесів на рівні громад, дозволяючи адаптувати діяльність до регіональних особливостей і потреб, але водночас ускладнює координацію зусиль у протидії зовнішнім викликам. Очевидно, що гібридні загрози, які охоплюють як фізичний, так і інформаційний виміри, створюють ризики фрагментації культурного простору, особливо за умов недостатньої взаємодії між центральною владою та місцевими органами. На нашу думку, ключовими факторами успіху є посилення координаційних механізмів, розробка стратегій протидії гібридним впливам і вдосконалення ресурсного забезпечення культурної діяльності громад. Таким чином, запропоновані заходи здатні зміцнити стійкість культурної сфери, забезпечивши баланс між локальними і загальнодержавними пріоритетами в умовах сучасних викликів.

Перспективи подальших досліджень зумовлені необхідністю поглиблення розуміння взаємозв'язку між децентралізацією культури та безпековими аспектами в умовах тривалого конфлікту. Зокрема, доцільним є аналіз ролі цифрових технологій у розвитку культурної політики громад, що може сприяти збереженню ідентичності та розширенню доступу до культурних ресурсів. Крім того, важливим напрямом є вивчення потенціалу громад у процесі повоєнного відновлення культурної сфери, враховуючи необхідність адаптації до нових реалій. На нашу думку, порівняльний аналіз міжнародного досвіду децентралізації культури з урахуванням специфіки українського контексту може збагатити теоретичну базу та сприяти розробці ефективних стратегій. Також перспективним є дослідження впливу інформаційно-культурних ініціатив на стійкість громад перед гібридними загрозами, що дозволить оцінити їхню роль як інструменту національної безпеки. Отже, подальші наукові пошуки мають бути спрямовані на створення комплексної політики, яка враховуватиме як локальні потреби, так і глобальні виклики сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гонюкова Л., Дупешко-Джус Ю. (2024). Нормативно-правове забезпечення гендерної політики на рівні територіальних громад в Україні: міжнародний аспект. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління*. 19 (1). С. 67–73. DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2024/19-12/22>
2. Звіт Українського інституту національної пам'яті. 2024 р. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/ukrayinskyu-instytut-nacionalnoyi-pamyati-vidzvituvav-pro-robotu-u-2023-roci>
3. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. Новини. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/>
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 13. Ст. 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
5. Про культуру : Закон України від 14 грудня 2010 року № 2778-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 24. Ст. 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
6. Розвиток культури в умовах децентралізації. Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/culture>
7. Сунгуровський М. «Нова Україна у повоєнному світі». Центр Разумкова, 30 серпня 2022 р. URL: https://razumkov.org.ua/images/pdf/20220830_sungurovsky.pdf
8. Ткачук А. Чому, як, коли, на підставі чого готувати у громадах стратегію розвитку? URL: <https://decentralization.gov.ua/news/19202>
9. 3 роки боротьби України проти російського агресора за свободу та національну ідентичність. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/3-roky-borotby-ukrayiny-proty-rosijskogo-agresora-za-svobodu-ta-naczionalnu-identychnist/>
10. Україна: від війни до миру та відновлення. Аналітичні оцінки. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2025/02/10/2024-January-RC.pdf>
11. Юрчишин В. Готовність до результатів виборів. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/gotovnist-do-rezultativ-vyboriv>
12. Creative Europe CULTURE strand. Supporting and promoting Europe's culture sector. URL: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand>
13. Damaged cultural sites in Ukraine. Звіт ЮНЕСКО. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/damaged-cultural-sites-ukraine-verified-unesco>
14. Diagnoza samorządowego pola wrocławskiej kultury za lata 2019-2023. Wrocławski Instytut Kultury. Wrocław 2023. URL: https://instytutkultury.pl/pdfviewer/diagnoza-samorzadowego-pola-wroclawskiej-kultury-za-lata-2019-2023/?auto_viewer=true#page=&zoom=page-fit&pagemode=none

Стаття надійшла до редакції 29.09.2024 р.

Стаття рекомендована до друку 30.10.2024 р.

Bulavenko A. L.,

Postgraduate Student, Education and Research Institute of Public Administration
of V. N. Karazin Kharkiv National University,
4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: alenabulavenko@gmail.com <https://orcid.org/0009-0004-4622-0313>

PUBLIC POLICY OF CULTURAL DECENTRALIZATION IN THE CONTEXT OF HYBRID THREATS: THE BALANCE BETWEEN LOCAL DEVELOPMENT AND NATIONAL SECURITY

Annotation. The article is devoted to the study of the peculiarities of implementing the state decentralization policy in the field of culture in Ukraine in the context of hybrid threats and the full-scale invasion of Russia, which began in 2022. The problem is posed by the need to rethink cultural policy in the context of delegating powers to united territorial communities, which opens up opportunities for local development but at the same time creates challenges for preserving a single cultural space in the face of external threats. Hybrid aggression, which includes the physical destruction of heritage and information warfare, exacerbates the need for effective mechanisms for coordinating and protecting national identity.

It is demonstrated that the decentralization of culture is insufficiently covered in the scientific literature compared to the administrative or economic aspects of the reform, and the relationship with hybrid threats requires a deeper understanding. The purpose of the article is to identify ways to strike a balance between local cultural development and national security in wartime.

The study reveals the potential of decentralization to enhance cultural initiatives at the local level, but highlights the problems of insufficient funding, weak coordination, and uneven development between regions. Hybrid threats complicate these processes, increasing the risk of fragmentation of the cultural space. Measures to improve the policy are proposed, including the creation of coordination mechanisms, the development of programs to counteract hybrid influences, and the strengthening of resource support for communities. It is emphasized that the decentralization of culture can be effective if local and national priorities are integrated, and prospects for further research are related to the analysis of the role of digital technologies, post-war reconstruction, and information and cultural initiatives in strengthening the resilience of communities to hybrid threats.

Key words: *culture, decentralization, community, hybrid threats, local development, national security.*

REFERENCES

1. Goniukova, L., Dupesko-Jus, Y. (2024). Regulatory and legal support of gender policy at the level of territorial communities in Ukraine: international aspect. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Public Administration*, 19 (1), 67–73. URL: <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2024/19-12/22> [in Ukrainian].
2. Report of the Ukrainian Institute of National Memory. (2024). URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/ukrayinskyi-instytut-nacionalnoyi-pamyati-vidzvituvav-pro-robotu-u-2023-roci>
3. Ministry of Culture and Strategic Communications of Ukraine. *News*. URL: <https://mcs.gov.ua/news/>
4. On Voluntary Amalgamation of Territorial Communities. (2015). Law of Ukraine of February 5, 2015, No. 157-VIII. *Bulletin of the Verkhovna Rada (VVR)*, no. 13, p. 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
5. On culture. Law of Ukraine of December 14, 2010, No. 2778-VI. (2011). *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)*, no. 24, p. 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
6. Development of culture in the context of decentralization. *Decentralization*. URL: <https://decentralization.gov.ua/culture> [in Ukrainian].

7. Sungurovsky, M. (2022). New Ukraine in the Postwar World. Razumkov Center, August 30. 2022. URL: https://razumkov.org.ua/images/pdf/20220830_sungurovsky.pdf [in Ukrainian].
8. Tkachuk, A. Why, how, when, on what basis to prepare a development strategy in communities? URL: <https://decentralization.gov.ua/news/19202> [in Ukrainian].
9. 3 years of Ukraine's struggle against the Russian aggressor for freedom and national identity. Ministry of Culture and Strategic Communications of Ukraine. URL: <https://mcs.gov.ua/news/3-roky-borotby-ukrayiny-proty-rosijskogo-agresora-za-svobodu-ta-naczionalnu-identychnist/> [in Ukrainian].
10. Ukraine: from war to peace and recovery. *Analytical Assessment*. Ukrainian Center for Economic and Political Studies named after A. Razumkov. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2025/02/10/2024-January-RC.pdf> [in Ukrainian].
11. Yurchyshyn, V. Readiness for the election results. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/gotovnist-do-rezultativ-vyboriv> [in Ukrainian].
12. Creative Europe CULTURE strand. Supporting and promoting Europe's culture sector. URL: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand>
13. Damaged cultural sites in Ukraine. UNESCO report. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/damaged-cultural-sites-ukraine-verified-unesco>
14. Diagnoza samorządowego pola wrocławskiej kultury za lata 2019-2023. Wrocławski Instytut Kultury. Wrocław 2023. URL: https://instytutkultury.pl/pdfviewer/diagnoza-samorzadowego-pola-wroclawskiej-kultury-za-lata-2019-2023/?auto_viewer=true#page=&zoom=page-fit&pagemode=none

The article was received by the editors 29.09.2024.

The article is recommended for printing 30.10.2024.